

NALIEHAVÝ PRÁVNY ZÁUJEM

Skúmanie existencie naliehavého právneho záujmu nie je oprávnením všeobecného súdu, ale jeho povinnosťou, čo vyplýva priamo z § 137 písm. c) Civilného sporového poriadku. Za ústavne udržateľný možno preto považovať postup všeobecného súdu, ak v prípade určovacej žaloby skúmal otázku naliehavého právneho záujmu, aj keď to strany nenamietli.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 656/2023 z 12. decembra 2023)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov **H. G. a Ľ. G.**, zastúpených Adriana Sojková – ADVOKAT DCA s. r. o., A. Kmeť 357/1, Dubnica nad Váhom, v mene ktorej koná advokátka Mgr. Adriana Sojková, proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 19Co/110/2022-556 z 9. augusta 2023 v II. výroku o zrušení rozsudku súdu prvej inštancie a vrátení veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :**I.****Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci**

1. Sťažovatelia označení v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 17. októbra 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva vyjadriť sa k všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom krajského súdu označeným v záhlaví tohto rozhodnutia. Sťažovatelia v petite ústavnej sťažnosti navrhujú, aby ústavný súd zrušil napadnuté rozhodnutie a vrátil vec na ďalšie konanie a priznal im náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovatelia sú účastníkmi súdneho konania postavení žalovaných 5 a 6 v právnej veci žalobcov 1. A. P., 2. J. B., 3. Bc. L. Ch., 4. M. Ch., 5. M. Ch., 6. Z. B., 7. O. K., 8. J. M., 9. A. B., 10. S. Ch., 11. I. Ch., 12. F. Ch., 13. J. K., 14. M. S., 15. Ľ. Č., 16. Z. D., 17. H. U., 18. J. Ch., 19. E. K., 20. M. Š., 21. Ľ. M., 22. R. K., 23. D. G., 24. I. G. a 25. J. Š. (ďalej len „žalobcovia“), proti žalovaným 1. E. B., 2. V. G., 3. F. B., 4. M. B., 5. H. G., 6. Ľ., 7. J. Š., 8. A. P., 9. R. P. a 10. J. P. (ďalej len „žalovaní“), vedenej na Okresnom súde Považská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 3C/77/2017 o určenie nehnuteľností patriacich do dedičstva po poručiťke K. Ch. (ďalej len „poručiťka“).

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 3C/77/2017-469 z 28. apríla 2022 (ďalej len „rozsudok súdu prvej inštancie“) určil nehnuteľnosti, ktoré patria do dedičstva po poručiťke, a žalobu proti žalovaným 3 až 8 zamietol. Teda vo vzťahu k sťažovateľom bola žaloba zamietnutá.
4. Súd prvej inštancie ustálil, že žalovaných 3 až 8 treba považovať za dobromyseľných nadobúdateľov a títo nemali dôvod domnievať sa, že zápis v katastri nehnuteľností nie je hodnoverný.
5. Súd prvej inštancie ďalej v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že žalovaní 3 až 8 nadobudli nehnuteľnosti dobromyseľne, hoci od nevlastníka.
6. Proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie bolo zo strany žalobcov podané odvolanie.
7. Krajský súd rozhodol o odvolaní napadnutým rozhodnutím tak, že výrokom I v časti potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a výrokom II v časti (vo výroku, ktorým bola žaloba proti žalovaným 3 až 8 zamietnutá) zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.
8. Sťažovatelia podávajú ústavnú sťažnosť proti II. výroku napadnutého rozhodnutia.

II.

Argumentácia sťažovateľov

9. Podstatou argumentácie sťažovateľov je to, že podľa ich názoru napadnuté rozhodnutie krajského súdu je arbitrárne.
10. Sťažovatelia namietajú nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom spočívajúce vo svojoľnom, v arbitrárnom a právne neodôvodnenom odklone krajského súdu od platnej právnej úpravy (procesnoprávny predpis) aplikovateľnej na právnu vec v rámci odvolacieho konania.
11. V texte podaného odvolania žalobcovia nijakým spôsobom svoju argumentáciu systematicky nečlenili podľa jednotlivých nimi uvádzaných odvolacích dôvodov, nie je preto zrejmé, akým spôsobom mal podľa žalobcov v postavení odvolateľov súd prvej inštancie pochybiť spôsobom označeným v § 365 ods.1 písm. b), e), f) a h) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).
12. V odvolaní žalobcovia nijakým spôsobom nenamietali dôvod zamietnutia ich žaloby súdom prvej inštancie vo vzťahu (okrem iných) k žalovaným v 5. a 6. rade (sťažovatelia), ktorým bolo nepreukázanie naliehavého právneho záujmu zo strany žalobcov.
13. Sťažovatelia zastávajú názor, že krajský súd sa v medziach odvolania podaného žalobcami v rámci odvolacieho konania otázkou existencie/neexistencie naliehavého právneho záujmu nemal zaoberať.
14. Krajský súd nemal nijaký dôvod v odvolacom konaní skúmať správnosť/nesprávnosť právneho názoru súdu prvej inštancie v otázke existencie/neexistencie naliehavého právneho záujmu ani úvah prvostupňového súdu, ktoré k vyvodu tohto záveru viedli.
15. Otázku dobromyseľného nadobudnutia vlastníckeho práva skúmal súd prvej inštancie výlučne na účely posúdenia existencie/neexistencie naliehavého právneho záujmu. Keď súd

prvej inštancie dospel k záveru o neexistencii naliehavého právneho záujmu, tento záver oprel práve o posúdenie otázky dobromyseľne nadobudnutého vlastníckeho práva.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

16. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

17. Predmetom konania o ústavnej sťažnosti je preskúmanie opodstatnenosti argumentácie, ktorou sťažovatelia namietajú, že napadnutým rozhodnutím (výrokom II) krajský súd porušil ich označené práva z dôvodu, že vec bola vrátená na ďalšie konanie a rozhodnutie okresnému súdu a podľa sťažovateľov krajský súd nebol oprávnený skúmať otázku existencie/neexistencie naliehavého právneho záujmu.

18. Ústavný súd stabilne judikuje, že pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov,

ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (IV. ÚS 23/05). Judikatúra ústavného súdu stabilne pripomína, že ochrana ústavnosti nie je a ani z povahy veci nemôže byť iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci (napr. I. ÚS 214/09). Ústavný súd môže urobiť zásah na ochranu ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sťažovateľov až vtedy, keď už ostatné orgány verejnej moci nie sú schopné protiústavný stav napraviť (IV. ÚS 322/09).

19. Úlohou ústavného súdu je v zásade posúdiť, či je konanie pred všeobecným súdom spravodlivé ako celok (pozri tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Komanický proti Slovenskej republike zo 4. 6. 2002, č. 32106/96, bod 47). To je v zásade možné až po jeho definitívnom skončení. Povinnosť chrániť základné práva totiž majú aj všeobecné súdy a až v prípade, keď v tejto úlohe zlyhajú v zásade ako celok, môže do ich činnosti zasiahnuť ústavný súd (IV. ÚS 79/2020). Ústavný súd preto spravidla nepristupuje k prieskumu zrušujúcich rozhodnutí odvolacích súdov a nezasahuje do prebiehajúceho, ešte neskončeného konania pred všeobecnými súdmi (II. ÚS 562/2018, II. ÚS 406/2018, III. ÚS 481/2017). Takýto prieskum je pripustený len veľmi výnimočne, a to v situácii,

keď by namietané pochybenie zaťažilo celý ďalší proces zásadnou vadou, ktorá by už nebola reparovateľná v ďalšom konaní (III. ÚS 46/2013, I. ÚS 227/2018).

20. Ústavný súd zistil, že napadnutým rozhodnutím krajského súdu bol II. výrok zrušený rozsudok súdu prvej inštancie v časti (vo výroku, ktorým bola žaloba proti žalovaným 3 až 8 zamietnutá) a vec v rozsahu zrušenia bola vrátená súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. V konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľov napádajúcej rozhodnutie odvolacieho súdu pri rešpektovaní princípu subsidiarity, z ktorého vychádza čl. 127 ods. 1 ústavy, neprichádza do úvahy uplatnenie právomoci ústavného súdu, keďže o veci sťažovateľov bude ďalej prebiehať konanie pred všeobecnými súdmi, pričom sťažovatelia budú v ďalšom priebehu konania disponovať účinnými právnymi prostriedkami na ochranu svojich práv vrátane prípadnej neskôr podanej ústavnej sťažnosti.

21. Podľa názoru ústavného súdu preto s prihliadnutím na dosiaľ uvedené a konkrétnu argumentáciu sťažovateľov nie je napadnuté rozhodnutie krajského súdu rozhodnutím spôsobilým výrazne a už nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľov. Vzhľadom na uvedené ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

22. Ústavný súd na záver dodáva, že v prípade určovacej žaloby povinnosť všeobecného súdu (nielen súdu prvej inštancie, ale aj odvolacieho súdu) skúmať otázku existencie naliehavého právneho záujmu vyplýva priamo zo zákona [§ 137 písm. c) CSP]. Všeobecný súd je preto povinný túto otázku skúmať aj vtedy, keď to strany nenamietli. Skúmanie existencie naliehavého právneho záujmu nie je oprávnením všeobecného súdu, ale jeho povinnosťou. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju skoršiu judikatúru (II. ÚS 590/2017), podľa ktorej ak všeobecné súdy postupujú tak, že rozhodnú o vecnej opodstatnenosti určovacej žaloby bez toho, aby dospeli k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu, porušia tým základné právo na súdnu ochranu ďalšieho účastníka konania.

23. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia, a z dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti ako celku sa už ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľov uvedenými v ústavnej sťažnosti nezaoberal.